

COLLABORATIVE ART ACTIVITY FOR YOUNG CHILDREN AND PARENTS: A SYSTEMATIC REVIEW

กิจกรรมศิลปะแบบเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับเด็กปฐมวัยและผู้ปกครอง: การปริทรรศน์เชิงระบบ

Narisorn Juprachakorn^{1*} นฤสรณ์ จูประชากรณ์^{1*} Khanobbhorn Sangvanich² ขนบพร แสงวนิช²

Abstract

Background and Objectives: This article presents a systematic review of collaborative art activities for young children and their parents. The research questions are as follows: 1) What is the significance of cooperative learning between young children and their parents? 2) What skills should quality art activities promote for early childhood development?

Methods: The criteria for selecting research articles are as follows: 1) published research articles from 2014 to 2023; 2) appeared in six online databases, both domestically and internationally, namely SCOPUS, Proquest, SAGE, ERIC, Thaijo, and Researchgateway. 3) articles must be published in Thai and English; and 4) the samples are focused solely on early childhood participants.

Key Findings: Based on the synthesis of 15 selected research articles, two major findings emerged: 1) the importance of co-learning between young children and their parents is in fostering holistic development, which includes physical, emotional, social, and cognitive aspects; and 2) quality art activities should encourage young children to develop the following skills: (1) imagination and creativity, (2) language and literacy, (3) emotional development and happiness, (4) social development, (5) environmental awareness, and (6) fine motor skills.

Implications of the Study: This study underscores the critical importance of collaborative learning between young children and their parents, particularly through engagement in art-based activities. Such interactions significantly contribute to children's holistic development—encompassing physical, emotional, social, and cognitive domains. While much of the existing literature tends to focus on activities conducted individually or among peers of the same age group, the role of parents in shared learning remains notably underexplored. This highlights a pressing need to expand the body of knowledge in this area. Moreover, high-quality art activities should be designed to cultivate a wide range of developmental skills, including creativity, language, emotional intelligence, social awareness, environmental consciousness, and fine motor coordination. These findings suggest that activity design must be responsive to the needs of both children and their parents. Additionally, in times of crisis such as the COVID-19 pandemic, the integration of technology and online platforms becomes crucial in strengthening family bonds and facilitating meaningful interaction within the home environment.

Conclusions and Future Study: This systematic review highlights that most research studies on early childhood development usually focuses primarily on activities that children engage in playing independently or playing with peers of the same age group, overlooking the important role of parental involvement. Researches promoting collaborative learning between children and parents from 2014 to 2023 are still limited, indicating a significant gap in the literature. Thus, further research

Academic Article

Received: 13 September 2023

Revised: 15 July 2024

Accepted: 20 August 2024

* Corresponding author

email: khanobbhorn@gmail.com

How to cite:

Juprachakorn, N., &
Sangvanich, K. (2025).

Collaborative art activity for
young children and parents:
A systematic review. *Fine
Arts Journal: Srinakharinwirot
University*, 29(1), 237-252.

Keywords: Early Childhood;
Art Activity; Collaborative
Learning; Family Relationship;
Systematic Review

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย; กิจกรรม
ศิลปะ; การเรียนรู้ร่วมกัน;
ความสัมพันธ์ในครอบครัว;
การปริทรรศน์เชิงระบบ

¹ Undergraduate Student, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

¹ นิสิตรระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

² คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

is needed to explore the essential role that parents play in enhancing young children's development through collaborative activities. To strengthen this research, it is important to include a broader range of international databases, which would provide a more comprehensive understanding of the topic, and incorporate deeper definitions and frameworks to address intergenerational relationships. Additionally, utilizing diverse knowledge sources can lead to innovative approaches to studying parent-child collaboration. This systematic review emphasizes that collaborative learning between young children and their parents is not just beneficial but essential for nurturing development across multiple domains, including physical, cognitive, and emotional growth. In the context of the COVID-19 pandemic, one effective solution for parents is to utilize online programs that are specifically designed to promote engaging activities while also enhancing communication with their children. Such programs can help improve communication and interaction between parents and children. Furthermore, it is imperative to prioritize family relationships, address parents' needs, support artistic development, and recognize the importance of play. These elements should serve as foundational guidelines for designing activities that actively strengthen the connections between young children and their parents, fostering a collaborative learning environment that is conducive to holistic development.

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: บทความนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะแบบเรียนรู้ร่วมกันสำหรับเด็กปฐมวัยและผู้ปกครอง โดยใช้วิธีทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ มีคำถามวิจัย ดังนี้ 1) การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างไร และ 2) กิจกรรมศิลปะที่ควรส่งเสริมทักษะใดให้กับเด็กปฐมวัยบ้าง

วิธีการศึกษา: กำหนดคุณภาพการคัดเลือกบทความวิจัย ดังต่อไปนี้ 1) เป็นวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัย ปี ค.ศ. 2014-2023 2) เป็นวารสารจากฐานข้อมูลออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศ ทั้งหมด 6 ฐาน ได้แก่ SCOPUS, Proquest, SAGE, ERIC, Thaijo และ Researchgateway 3) เป็นบทความที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ 4) มีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยเท่านั้น

ผลการศึกษาที่สำคัญ: เมื่อสังเคราะห์บทความวิจัยตามเกณฑ์การคัดเลือกแล้วพบว่า มีบทความ 15 เรื่อง ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญจากการสังเคราะห์งานวิจัย (ทั้ง 15 เรื่อง) ได้ดังนี้ 1) การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครอง มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา และ 2) กิจกรรมศิลปะที่ควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดทักษะ ดังนี้ ได้แก่ (1) จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (2) พัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือ (3) พัฒนาการทางอารมณ์และการสร้างความสุข (4) พัฒนาการทางสังคม (5) เสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและ (6) พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

นัยสำคัญของการศึกษา: การศึกษาค้นคว้านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครอง โดยเฉพาะผ่านกิจกรรมศิลปะ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเด็กแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แม้งานวิจัยจำนวนมากจะมุ่งเน้นกิจกรรมที่เด็กทำคนเดียวหรือร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกัน แต่การมีผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทร่วมในการเรียนรู้ยังคงมีอยู่น้อย จึงแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติมในประเด็นนี้ อีกทั้งกิจกรรมศิลปะที่ควรส่งเสริมทักษะหลากหลาย เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ภาษา อารมณ์ สังคม การอนุรักษ์ธรรมชาติ และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก สะท้อนให้เห็นว่า การออกแบบกิจกรรมควรตอบสนองต่อความต้องการทั้งของเด็กและผู้ปกครอง รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ใน

สถานการณ์วิกฤต เช่น ช่วงโควิด-19 เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

สรุปผลและแนวทางการศึกษาในอนาคต: ผลการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปฐมวัยทำคนเดียวหรือเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกัน สำหรับงานวิจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ปกครอง ช่วงปี ค.ศ. 2014-2023 นั้นยังมีจำนวนน้อย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทที่สำคัญของผู้ปกครองต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันเพิ่มมากขึ้น และควรมีการขยายขอบเขตของการสืบค้นด้วยการเพิ่มจำนวนฐานข้อมูลต่างประเทศ และอาจเพิ่มคำจำกัดความเชิงลึกให้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยมากยิ่งขึ้น รวมถึงศึกษาแหล่งความรู้อื่นด้วย เช่น เอกสารหรือตำราที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์สำหรับการค้นคว้าข้อมูลในเชิงลึกต่อไป นอกจากนี้ ยังพบว่าการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านร่างกาย ปัญญา และจิตใจ ดังนั้นหนทางหนึ่งในการแก้ปัญหาสำหรับผู้ปกครองในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 คือ การใช้โปรแกรมออนไลน์เกี่ยวกับกิจกรรมและเพิ่มการสื่อสารที่ดีกับบุตรหลาน รวมทั้งควรมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว ความต้องการของผู้ปกครอง พัฒนาการทางด้านศิลปะ และความต้องการในการเล่นไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กปฐมวัยและผู้ปกครองต่อไป

1. บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ส่งผลให้ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยต้องใช้เวลาอยู่ร่วมกันที่บ้านมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ องค์การสาธารณสุขประโยชน์ในนาม “wearehappy” ได้ศึกษาถึงผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กับผู้ปกครองเด็กระดับปฐมวัยพบว่าสิ่งที่ผู้ปกครองกังวลใจเกี่ยวกับบุตร มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการที่บุตรขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 2) ด้านพัฒนาการเกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุตร และ 3) ด้านการขาดความรู้และวิธีการจัดการกับบุตรของตนเองระหว่างอยู่ที่บ้าน และสิ่งที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการ คือ แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรพร้อมชุดสื่อหรือของเล่นเพื่อนำมาใช้เล่นกับบุตรตอนอยู่ที่บ้าน เพื่อช่วยให้ครอบครัวสามารถใช้เวลาร่วมกันได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564) นอกจากนี้ยังพบว่า การที่เด็กปฐมวัยจำนวนมากต้องแยกไปอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กและโรงเรียนก่อนวัยอันควร เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงานจึงมีเวลาให้กับลูกน้อยลง อาจส่งผลให้มีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กจำนวนมากมีปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์ ซึ่งอาจเป็นผลทำให้เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้ในอนาคต ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับบุตรจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก (จิตกมล สังข์ทอง, อิศราภา ชื่นสุวรรณ, จุไรรัตน์ กีบาง และพนิดา ศิริอำพันกุล, 2561, น. 1-57) เพราะผู้ปกครองคือบุคคลสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีพฤติกรรมและพัฒนาการที่ดีได้ด้วยการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุตรได้ลงมือทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.)

เนื่องจากการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับเด็กเล็ก คือ การเรียนรู้ผ่านการเล่น ซึ่งเป็นการเรียนที่สนุกสนานและไม่ใช้เวลามากจนเกินไป การเรียนในลักษณะนี้จะทำให้เด็กได้คิด ได้ลงมือทำ เกิดความรู้สึกท้าทาย ได้สรุป และพูดคุยกว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง พ่อแม่จึงควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เด็กจึงจะเกิดทักษะ (ธิดา พิทักษ์สินสุข, 2563) โดยการเล่นนั้นจะต้องเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก (วีระศักดิ์ ชลไชยะ, 2563) นอกจากนี้ ผู้ปกครองจะต้องเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง ชักชวนเด็กมาทำกิจกรรมที่ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพราะเด็กปฐมวัยยังเป็นช่วงสำคัญที่ร่างกายและสมองกำลังเจริญเติบโต มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และการสัมผัส ประกอบกับการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะและกิจกรรมด้านดนตรี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ การเล่นที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กยังมีความสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาร่วมกันของคนกลุ่มเล็ก การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นก็จำเป็นต้องอาศัย การปรึกษาหารือ การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่ม (Artzt & Newman, 1990, pp. 448-452) สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาแบบเรกจิโอ เอมีเลีย ในเรื่องของการจัดประสบการณ์การศึกษาเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยเชื่อว่าความร่วมมือกันของเด็ก ครู และผู้ปกครอง เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกการใช้สติปัญญาและความสามารถของตนเองในการตอบคำถามหรือข้อสงสัยที่ตนเองต้องการทราบ ได้สื่อสาร และแสดงออกทางความคิดด้วยภาษาของเด็ก ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างเป็นธรรมชาติ เนื่องจากได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในการลงมือทำด้วยตนเอง จนเด็กเกิดความเข้าใจโลก เป็นผู้มีสมรรถนะ และพลังความคิดที่สูงขึ้น ศิลปะจึงเป็นกิจกรรมที่ดีตามแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบเรกจิโอ เอมีเลีย เนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะผ่านการวาดภาพ การปะติดกระดุม การระบายสี หรืองานสร้างสรรค์อื่น ๆ ล้วนมีส่วนช่วยให้เด็กสามารถถ่ายทอดและสื่อสารอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และจินตนาการของตนเองที่มีอยู่ ออกมาผ่านงานศิลปะเหล่านี้ได้ จนเกิดเป็นภาษาศิลปะที่มีลักษณะของการบูรณาการและการสร้างสรรค์ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542, น. 20)

เนื่องจากศิลปะเป็นศาสตร์ที่มุ่งเน้นกระบวนการเกี่ยวกับจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออก และการรับรู้ในเรื่องความงาม (จักรพงษ์ สุวรรณรัมย์, 2553, น. 81-82) การที่เด็กมีภาษาร้อยแบบตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียยังเกี่ยวข้องกับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในเด็กเล็กที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม เช่น การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่แปลกใหม่ของตนเองออกมาผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ การขยับเขยื้อนร่างกายตามอารมณ์ความรู้สึก การรู้จักสังเกตและค้นพบความงามในสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นต้น เนื่องจากจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เป็นแรงกระตุ้นสำหรับการทำงานศิลปะ ดังนั้น จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะของการบูรณาการความรู้ ด้วยการให้เด็กได้ฝึกใช้ความคิด ได้ลงมือทำ ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจโลกรอบตัว และการแสดงสิ่งที่ตนเองคิดผ่านภาษากาย ภาษาภาพ ภาษาพูด และภาษาเขียน (ณชนก หล่อสมบุรณ์ และอภิชาติ พลประเสริฐ, 2563, น. 103)

การศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งประเด็นไปที่การศึกษาสภาพปัญหาของผู้ปกครองที่มีบุตรปฐมวัย และศึกษาการใช้กิจกรรมศิลปะในการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องและตอบคำถามข้างต้น ซึ่งผลของการศึกษาจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ต่อไป

ผู้วิจัยมีขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล คือ ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนและสรุปองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะแบบเรียนรู้ร่วมกันสำหรับเด็กปฐมวัยและผู้ปกครอง และนำเสนอแนวคิดในการนำไปใช้ออกแบบชุดกิจกรรมศิลปะต่อไป โดยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบชุดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองที่บ้าน ด้วยการกำหนดคุณภาพการคัดเลือกงานวิจัย (Inclusion criteria) คือ เป็นงานวิจัยที่อยู่ในฐานข้อมูล SCOPUS, Proquest, SAGE, ERIC, Thaijo และ Researchgateway ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในช่วงปี ค.ศ. 2013-2023 ที่มีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยเท่านั้น โดยใช้คำสำคัญ (Keywords) ที่สืบค้นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ ชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรมศิลปะ จัดส่งถึงบ้าน ออกแบบชุดกิจกรรมศิลปะ ออกแบบกล่องกิจกรรมศิลปะ เด็กปฐมวัย ผู้ปกครอง Art activity, Box, Kit, Set, Delivery, At home, Kids, Early childhood, Young children, Parents and child, Family

เมื่อค้นคว้าและรวบรวมงานวิจัยโดยใช้คำสำคัญตามที่กำหนด ด้วยวิธีการสืบค้นจากคอมพิวเตอร์จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ คือ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นจึงสังเคราะห์งานวิจัยที่สืบค้นตามคุณภาพการคัดเลือกงานวิจัยข้างต้น แล้วจึงเลือกให้เหลือเฉพาะบทความที่ตอบคำถามวิจัย โดยคัดเลือกจากชื่อเรื่องและจากการอ่านบทคัดย่อ รวมทั้งคัดบทความที่ซ้ำกันออก ทำให้สามารถรวบรวมบทความที่ตอบคำถามวิจัยมาได้ทั้งสิ้นจำนวน 15 บทความ

ภาพที่ 1 ขั้นตอนและวิธีการศึกษา³
 (นฤสรัณ จูประชากรณ์, 2567, ประเทศไทย)

2. การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างไร

2.1 ผลของสถานการณ์โควิด-19 โครงสร้างของครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้แต่ละครอบครัวมีการใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวไม่เท่ากัน และมีการทำกิจกรรมในรูปแบบที่ต่างกันอย่างใดก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่อผู้ปกครองหลากหลายประการด้วยกัน เช่น การที่ผู้ปกครองต้องใช้เวลาอยู่กับบุตรมากขึ้นส่งผลให้ยอดขายของเล่นเพื่อการศึกษา อุปกรณ์ศิลปะ และงานฝีมือมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งสถาบันศิลปะส่วนใหญ่การขยายบริการในรูปแบบออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์ แกลเลอรี และสถานที่จัดแสดงผลงานศิลปะที่ปรับให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคม และให้บริการในรูปแบบออนไลน์เพิ่มมากขึ้น โดยให้ผู้คนได้ชมผลงานศิลปะผ่านทางสื่อและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วยตนเองจากที่บ้าน (Choi, Tessler, & Kao, 2020, p. 715) สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้การเข้าถึงศิลปะของครอบครัวในยุคปัจจุบันสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

³ ขั้นตอนและวิธีการศึกษาดังกล่าว ทำการสังเคราะห์และสรุปโดยผู้วิจัย

ขณะที่บางครอบครัวยังไม่มีพร้อมในด้านอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้หลายครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่และกิจวัตรประจำวันที่เปลี่ยนไป ไม่สามารถออกไปพบปะผู้คนในสังคม หรือไปใช้บริการร้านค้าต่าง ๆ ได้แบบปกติ ส่งผลให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย เกิดความเหงา ความโดดเดี่ยว นอกจากนี้ ผู้ปกครองบางกลุ่มยังขาดความรู้เรื่องการดูแลบุตร (Armstrong & Ross, 2021, p. 109) เนื่องจากผู้ปกครองจะต้องมีการปรับบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญคือเป็นทั้งผู้ดูแลหลักด้านการอบรมสั่งสอน เลี้ยงดูให้บุตรเติบโตมีพัฒนาการสมวัย และเป็นผู้ให้การศึกษาบุตรควบคู่ไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงอยู่เสมอ

2.2 การมีปฏิสัมพันธ์และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ปัญหาพฤติกรรมทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่พบในเด็ก เช่น ความก้าวร้าว การขาดความมั่นใจในตนเอง การไม่มีสมาธิ ขาดความอดทน และเรื่องการควบคุมอารมณ์ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเลี้ยงดูที่ขาดความเข้าใจ (สุภาภรณ์ บั่นกล้า, 2558, น. 1515-1516) ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลสำคัญและมีหน้าที่ในการดูแลเด็ก ซึ่งต้องคอยเลี้ยงดูอยู่ใกล้ชิดกับเด็กอยู่เสมอ นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวที่ไม่ใช่พ่อหรือแม่ยังสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองได้เช่นกัน โดยผู้ปกครองต้องเป็นผู้ที่พร้อมจะมอบความรัก ความใส่ใจ ความอบอุ่นให้กับเด็ก มีความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการตามระยะเวลาและความเจริญเติบโตที่เป็นไปตามช่วงวัยของเด็กด้วย (ประวิษฐา แข่งขัน, ชนิสร ใจชัยภูมิ และเสาวภาพ เครือวัง, 2558, น. 3) บทบาทของผู้ปกครองยังมีความเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษา และส่งเสริมพัฒนาการของบุตรให้เป็นไปอย่างเหมาะสมตามวัย ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (ชนิสร ใจชัยภูมิ, 2558, น. 1-2) จึงควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และใช้เวลาร่วมกันที่บ้าน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้ทั้งสองฝ่ายได้มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างอบอุ่นและใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ประกอบกับให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุและบุคคลที่ตนเองรักเพื่อสร้างความรู้สึกลอดภัย อันจะก่อให้เกิดความสุข ส่งเสริมระดับพัฒนาการทางอารมณ์ สติปัญญา และการใช้ภาษาที่สูงขึ้นได้ (ชนิสร ใจชัยภูมิ, 2560, น. 189) ทั้งนี้ หากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะจะช่วยเสริมสร้างจิตใจ สามารถเปิดโอกาสให้ครอบครัวได้มีส่วนร่วมในงานศิลปะ ช่วยส่งเสริมสุขภาวะ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กได้ (Armstrong & Ross, 2022) เนื่องจากการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นนั้นจะช่วยให้เด็กได้มีประสบการณ์การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมที่บ้านจะมีความปลอดภัย มีความเป็นกันเองสำหรับเด็ก และให้ความรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจขณะอยู่ที่บ้าน ส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจผู้อื่นที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการกระชับความสัมพันธ์รวมถึงลดช่องว่างระหว่างวัยในครอบครัว ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมได้อีกด้วย (กนกวรรณ แก่นนาคำ และปิยะนันท์ ภิรัตน์ชโลธร, 2559, น. 2-3) นอกจากการทำกิจกรรมร่วมกันที่บ้านแล้ว ผู้ปกครองยังควรส่งเสริมให้บุตรได้เรียนรู้จากประสบการณ์ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องระยะยาว รวมทั้งต้องคอยให้คำแนะนำให้กำลังใจ กระตุ้นความอยากรเรียนรู้และความสนใจของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าที่จะคิด จินตนาการ และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

3. กิจกรรมศิลปะที่ดีควรส่งเสริมทักษะใดให้กับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะ หรือการจัดประสบการณ์ทางศิลปะ มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้ใช้จินตนาการ ร่วมกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ดังนั้น กิจกรรมศิลปะจึงถือเป็นประสบการณ์ที่ควรจะให้ เด็กปฐมวัยทุกคนได้มีโอกาสเข้าร่วมและใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ (น้ำฝน ทาทอง, 2563, น. 51) วัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมศิลปะจึงช่วยให้เด็กได้มีโอกาสตอบสนอง มีส่วนร่วม และเรียนรู้ในกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย ตามที่ครูกำหนดขึ้น การสร้างงานศิลปะเป็นรากฐานสำคัญสำหรับกระบวนการสร้างตัวตนของมนุษย์ ทำให้บุคคลมีชีวิตที่มีความหมายโดยสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของตนเองต่อสังคม ผ่านผลงานศิลปะที่เกิดจากความตั้งใจที่จะสื่อสารและความพยายามในการลงมือทำ ดังนั้นผู้สร้างผลงานจึงมีพลังโดยกำเนิด ในการสร้างงานศิลปะ (Temiz & Semiz, 2018, p. 558) ซึ่งองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของกิจกรรมศิลปะคือการเล่น เพราะการเล่นเป็นสิ่งที่มนุษย์ขาดไม่ได้ในชีวิต ตั้งแต่เป็นทารก จนมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการและความสนใจของช่วงวัย ทั้งยังเป็นกิจกรรมหลักที่เปรียบเสมือนหัวใจของชีวิตเด็กในช่วงปฐมวัย เพราะกิจกรรมศิลปะเป็นสะพานเชื่อมโยงโลกจินตนาการของเด็กสู่โลกความเป็นจริงภายนอก ทำให้มีพื้นฐานการเรียนรู้ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ช่วยตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจของเด็ก โดยจะช่วยส่งเสริมให้ร่างกายเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ ช่วยเพิ่มพูนการใช้ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล การใช้ภาษาสื่อความหมาย การแสดงความเชื่อมั่นในตนเอง และการรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอก ทั้งยังก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและมีความสุข ร่าเริง ผ่อนคลาย สิ่งเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้เด็กพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญาได้อย่างเต็มศักยภาพของตน โดยเป้าหมายของการเล่น คือ การสร้างความรู้สึกสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน รวมทั้งสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างพัฒนาการในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านร่างกาย ด้านปัญญา และด้านจิตใจต่อไป (มนัสกร แยมเกตุ, ทรงวุฒิ เอกวุฒิมวงศา และสมชาย เซะวิเศษ, 2563, น. 36)

นอกจากนี้ การเรียนรู้ผ่านการเล่น ยังเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับเด็กเล็ก เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่สนุกสนานและไม่ใช้เวลามากเกินไป การเรียนในลักษณะนี้จะทำให้เด็กได้คิด ได้ลงมือทำ เกิดความรู้สึกท้าทาย ได้สรุป และพูดคุยก้าวได้เรียนรู้อะไรบ้าง พ่อแม่จึงควรจะมีบทบาทในการชวนลูกเล่น ทำกิจกรรม เพื่อช่วยให้เด็กมีทักษะในการทำงานหลายด้าน (ธิดา พิทักษ์สินสุข, 2563) และจะต้องเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติงานจริง โดยเฉพาะการชักชวนให้เด็กมีโอกาสมากำกิจกรรมที่ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ประกอบกับการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะและกิจกรรมด้านดนตรี เพราะเด็กปฐมวัยเป็นช่วงสำคัญที่ร่างกายและสมองกำลังเจริญเติบโต มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และการสัมผัส (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป., น. 1) ซึ่งศิลปะเป็นกิจกรรมที่สื่อสารได้โดยไม่ต้องเน้นการใช้คำพูด จึงเหมาะกับเด็กปฐมวัยที่ยังพูดสื่อสารได้ไม่ดี ผู้ปกครองจึงสามารถนำศิลปะมาเป็นสื่อกลางในการให้เด็กใช้สื่อสารอารมณ์ ความคิด และ

ความรู้สึกรักของตนเอง อันจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ในครอบครัวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้ดี คือ การเล่านิทาน เนื่องจาก นิทาน คือ ตำนาน หรือเรื่องราวที่แต่งขึ้นจากจินตนาการ และมีการบอกเล่าต่อกันมาหลายรุ่น เพื่อความบันเทิง สนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยสอดแทรกข้อคิด คติเตือนใจไว้อสอนเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พร้อมการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เพื่อขัดเกลาจิตใจ ช่วยเสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งยังสามารถใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้และเสริมสร้างพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัย ทั้งในด้านการพัฒนาภาษา และพัฒนาอารมณ์ จึงสามารถใช้แก้ปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของเด็กได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (ชนิสรา ใจชัยภูมิ, 2558, น. 3) ผู้ปกครองจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการถ่ายทอดเรื่องราวและความรู้จากการเล่านิทานให้กับเด็กในช่วงเวลาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (กนกวรรณ แก่นนาคำ และปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร, 2559, น. 2-3)

3.1 จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัย หรือเด็กวัยแรกเกิดจนถึง 6 ขวบ เป็นวัยที่สมองมีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญมาก การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น เรียนรู้ และได้ลงมือทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ จึงเหมาะสมกับช่วงวัยและความต้องการในการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก (น้ำฝน ทาทอง, 2563, น. 50) การเล่นที่ช่วยส่งเสริมการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ได้ดี คือ การเล่นที่มีการสวมบทบาทสมมติ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มก็ตาม (มนัสกร แยมเกตุ, ทรงวุฒิ เอกวุฒิศาสตร์ และสมชาย เซะวิเศษ, 2563, น. 35-36) เพราะการเล่นเป็นกระบวนการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ควรเริ่มจากการมองปัญหาเพื่อวิเคราะห์และใช้ความคิดริเริ่มในการค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหามีการตั้งสมมุติฐาน มีการทดลอง จนได้คำตอบหรือสามารถสร้างบางสิ่งบางอย่าง เช่น สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมที่แปลกใหม่ เพื่อมาตอบโจทย์ปัญหาดังกล่าวได้ในที่สุด นอกจากความสำคัญที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ความคิดสร้างสรรค์ยังช่วยส่งเสริมความมั่นใจให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ขณะที่วัยเด็กนั้นยังไม่มีวุฒิภาวะมากพอที่จะแยกแยะว่าสิ่งใดถูกหรือผิด จึงอาจมีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในทางที่ไม่ดี และก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ (ชนิสรา ใจชัยภูมิ, 2558, น. 3) ดังนั้นผู้ใหญ่โดยเฉพาะครูหรือผู้ปกครองจึงควรชี้แนะแนวทางการใช้กระบวนการทางความคิดของเด็กให้เป็นไปในทางที่ดีและสร้างสรรค์อยู่เสมอจึงจะส่งผลดีต่อตัวเด็กเองและต่อสังคมเมื่อเด็กเติบโตขึ้นในอนาคต

3.2 พัฒนาการด้านภาษา และทักษะการรู้หนังสือ สมองของเด็กปฐมวัยพร้อมที่จะพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการเพิ่มองค์ความรู้เรื่องภาษาให้กับเด็กช่วงวัยนี้จึงสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ด้วยการให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการตอบทสนทนา ได้นำคำศัพท์เดิมที่เด็กเคยรู้อยู่แล้วมาใช้ในชีวิตประจำวัน พร้อมกับการให้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ไปพร้อมกัน จะช่วยให้เด็กได้เข้าใจถึงแก่นแท้และความสัมพันธ์ของการใช้คำ จากการพูดคุย การตั้งคำถาม การฟังคำตอบ การตอบคำถาม การเล่นเกมเกี่ยวกับคำ การเล่านิทานประกอบกับการเขียน รวมถึงการวาดภาพ กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้การใช้ภาษาของเด็กมีพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้

หากมีการจัดกิจกรรมใดในรูปแบบที่มีการเรียนรู้ร่วมกันจะยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาภาษาของเด็กได้มากขึ้นด้วย เนื่องจากเด็กจะรู้จักใช้ทักษะในการสื่อสารและการรับฟังจนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันในกลุ่มบุคคลหรือสังคมได้เพิ่มมากขึ้น (ชินสรา ใจชัยภูมิ, 2560, น. 200-201) ทั้งนี้ หากเป็นการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองจะยิ่งส่งผลดีมากยิ่งขึ้น เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัยมากที่สุด จึงมีบทบาทสำคัญที่จะกระตุ้นให้เด็กมีทักษะการอ่านออกเขียนได้ เช่น การจดจำตัวอักษร การรับรู้เสียง และมีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาได้ดีเป็นต้น (Brand, Marchand, Lilly, & Child 2014, pp. 163-164)

3.3 พัฒนาการทางอารมณ์และความสุข การที่จะหล่อหลอมให้เด็กคนหนึ่งเติบโตไปเป็นคนดีและสามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จะต้องเริ่มจากการปลูกฝังและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กตั้งแต่ปฐมวัย ให้เด็กรู้จักภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง และที่สำคัญคือช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เข้าใจในความหมายของความสุขที่แท้จริง เนื่องจากความสุขนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการด้านอารมณ์ ซึ่งเป็นพัฒนาการที่เชื่อมโยงกับทักษะการปรับตัวทางสังคม และทักษะการทำงานศิลปะด้วยเช่นกัน ดังนั้น การทำกิจกรรมศิลปะจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ควรค่ากับการใช้เวลาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาภรณ์ ปั่นกล้า (2558, น. 1513-1527) ที่ได้นำทฤษฎีพหุปัญญาของ โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ มาบูรณาการกับกิจกรรมศิลปะ ส่งผลให้เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมีทักษะการทำงานศิลปะและพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดีขึ้น ผลการศึกษาพบว่าเด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง ขณะเดียวกันก็รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับเพื่อน และเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีสมาธิ มีความสุข และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

3.4 พัฒนาการทางสังคม พื้นฐานที่สำคัญของทักษะทางสังคม คือ ความเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ประกอบด้วยความสนใจ ความชื่นชม และการยอมรับได้ อันเป็นการรู้จักยอมรับและชื่นชมในความเป็นตัวตนของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นหรือวางตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นทักษะที่พัฒนามาจากการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคลที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กในช่วงปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กนกวรรณ แก่นนาคำ และปิยะนันท์ หิรัณย์ชลทร, 2559, น. 2) โดยบทบาทสำคัญที่ควรปลูกฝังให้เด็ก คือ การมีจิตสาธารณะ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการมีความรับผิดชอบทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม ตลอดจนปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยเช่นกัน

3.5 การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ การส่งเสริมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติสามารถทำได้ในระดั้ง่ายผ่านกิจกรรมศิลปะ คือ การนำเอาวัสดุธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว หรือวัสดุที่สามารถหาได้ทั่วไป เช่น ก้อนหิน กรวด ใบไม้ กิ่งไม้ ดิน หวาย มาแต่งเติมในผลงานศิลปะ เพราะเด็กส่วนใหญ่ยังมีความคิดที่จำกัดและมีกรอบความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานศิลปะจากวัสดุอุปกรณ์ศิลปะทั่วไป ในลักษณะของการทำงานแบบซ้ำซาก จึงควรส่งเสริมให้เด็กได้ทดลองใช้วัสดุที่มีความแปลกใหม่ เพื่อฝึก

ทักษะการใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ (น้ำฝน ทาทอง, 2563, น. 55) นอกจากนี้ การนำวัสดุจากธรรมชาติมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะยังสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ของเด็กช่วยให้ได้สำรวจเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติจนค้นพบสิ่งที่แปลกใหม่ เกิดความเข้าใจธรรมชาติอย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังได้เรียนรู้ความหลากหลายของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการสัมผัส วัสดุจากธรรมชาติ ได้มองเห็นสิ่งที่หลากหลายของพืช สัตว์ และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งยังเป็นการผสมผสาน ธรรมชาติกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของเด็กได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (Temiz & Semiz, 2018, pp. 558-559)

การส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีความสนใจและมีจินตนาการเชิงบวกด้วยการดูแลสิ่งแวดล้อม จึงต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็กและสอดแทรกหรือผสมผสานแนวคิดดังกล่าวไว้ในวิชาต่าง ๆ ให้มากที่สุด และควรส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการเกี่ยวกับธรรมชาติหรือระลึกถึงความทรงจำเกี่ยวกับธรรมชาติเพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสความรู้สึกดังกล่าวจนเกิดความคุ้นเคย และนำไปสู่การมีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไปในอนาคต (Preira, 2017, p. 12)

ทักษะหลายประการข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และจิตใจ ซึ่งกิจกรรมศิลปะที่ดีควรมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางด้านร่างกายตามความเหมาะสมกับวัยด้วยเช่นกัน

3.6 พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อเล็กเป็นส่วนที่ต้องอาศัยการควบคุม กล้ามเนื้อนิ้วมือที่สัมพันธ์กับสายตา ประสาทสัมผัส และสมอง เนื่องจากกล้ามเนื้อเล็กเป็นอวัยวะที่สำคัญมีส่วนช่วยด้านการเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วของบุคคลในการทำกิจกรรมประจำวัน ด้านการแต่งตัว การทำความสะอาด การเขียนหนังสือ รวมถึงการทำงานศิลปะด้านต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรสร้างความแข็งแรงด้วยการบริหารกล้ามเนื้อเล็กตั้งแต่เด็ก เนื่องจากพัฒนาการของกล้ามเนื้อเล็กในเด็กจะเติบโตและมีความแข็งแรงเพิ่มมากขึ้นตามอายุ จากต้นแขนไปสู่ปลายนิ้วมือ ควบคู่ไปกับการรับรู้ของสมองและความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามแต่ละช่วงวัย (ประวิษฐา แข่งขัน, ชนิสร่า ใจชัยภูมิ และเสาวภาพ เครือวัง, 2558, น. 6-12) เด็กปฐมวัยจึงควรมีการฝึกฝนการใช้มือ (Handedness) ให้คล่องตัว (มนัสกร แยมเกตุ, ทรงวุฒิ เอกวุฒิจิวงศา และสมชาย เซะวิเศษ, 2563, น. 43) ซึ่งวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กได้ดีที่สุดคือการฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน ควบคู่ไปกับการเล่น เช่น การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ การเดิน การเล่นตามมุม หรือการเล่นเก็บบล็อก (วิลโลว์ กระจับเงิน, 2561, น. 173) และการทำกิจกรรมศิลปะ เช่น การวาดภาพ การระบายสี การใช้กรรไกรตัดกระดาษ การฉีกกระดาษ การผูกเชือก การร้อยลูกปัด หรือการประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นต้น เพราะกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือและตาที่สัมพันธ์กัน และมีพื้นฐานการใช้กล้ามเนื้อเล็กที่แข็งแรง อันจะสามารถต่อยอดให้เด็กรู้จักการขีดเขียนและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ดีขึ้นได้ในอนาคต (สุรสา จันทนา และปรารณา กุศลโกลม, 2565, น. 157)

4. บทสรุป

ผลการศึกษาบทความวิจัยอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะแบบเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับเด็กปฐมวัยและผู้ปกครองครั้งนี้ ได้คัดสรรบทความวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนด จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามเกณฑ์การคัดเข้าและคัดออก พบว่าได้บทความจำนวน 15 เรื่อง ประกอบด้วยผลงานวิจัยในประเทศ จำนวน 9 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศ จำนวน 6 เรื่อง ซึ่งสามารถตอบคำถามวิจัยได้ดังนี้

4.1 การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างไร การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือเรียนรู้ร่วมกับเด็กปฐมวัยนั้นเป็นการสนับสนุนให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยลดปัญหาพฤติกรรมทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก ทั้งความก้าวร้าว การขาดความมั่นใจในตนเอง การไม่มีสมาธิ ขาดความอดทน และการควบคุมอารมณ์ นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้ทั้งสองฝ่ายได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น เกิดความอบอุ่นและความใกล้ชิดเพิ่มมากขึ้น จนก่อให้เกิดความสุขและเสริมสร้างระดับพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สติปัญญา และการใช้ภาษาที่สูงขึ้น หากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะจะมีประโยชน์ทางด้านจิตใจ ทำให้ครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสามารถช่วยส่งเสริมสุขภาวะของเด็ก รวมทั้งส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการเพิ่มทักษะความเข้าใจต่อผู้อื่น ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

4.2 กิจกรรมศิลปะที่ดีควรส่งเสริมทักษะใดให้กับเด็กปฐมวัยบ้าง กิจกรรมศิลปะที่ดีควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัยนั้นมีอยู่หลายประการด้วยกัน ประการแรกคือ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการสัมผัสวัสดุที่ใช้ทำงานศิลปะจากธรรมชาติ จนเกิดความเข้าใจธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ทั้งยังเป็นการนำประสบการณ์ดังกล่าวมาผสมผสานกันกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของเด็กได้อีกด้วย ประการที่สอง คือ พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เนื่องจากการทำกิจกรรมศิลปะจะช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือและตาให้สัมพันธ์กัน และมีพื้นฐานของการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กที่แข็งแรง อันจะสามารถต่อยอดให้เด็กรู้จักการขีดเขียนและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ดีขึ้นได้ในอนาคต ประการที่สาม คือ การพัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความมั่นใจให้กับเด็กได้ เนื่องจากเป็นทักษะที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและสามารถช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมได้ นอกจากนี้กิจกรรมศิลปะที่ดียังควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านภาษา และทักษะการรู้หนังสือ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมให้เด็กมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาด้านอารมณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับทักษะของการปรับตัวตามสังคมที่พัฒนามาจากการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การทำกิจกรรมศิลปะจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ควรค่ากับการใช้เวลาาร่วมกันเพื่อส่งเสริมสุขภาวะในเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

ผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการศึกษากิจกรรมศิลปะแบบเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับเด็กปฐมวัยและผู้ปกครองในครั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปฐมวัยทำคนเดียวหรือเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกัน สำหรับงานวิจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ปกครอง ช่วงปี ค.ศ. 2014-2023 นั้นยังมีจำนวนน้อย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทที่สำคัญของผู้ปกครองต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันเพิ่มมากขึ้น และด้านการศึกษาโดยใช้วิธีทบทวนวรรณกรรมควรมีการขยายขอบเขตของการสืบค้นด้วยการเพิ่มจำนวนฐานข้อมูลต่างประเทศ และอาจเพิ่มคำจำกัดความเชิงลึกให้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยมากยิ่งขึ้น รวมถึงศึกษาแหล่งความรู้อื่นด้วย เช่น เอกสารหรือตำราที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์สำหรับการค้นคว้าข้อมูลในเชิงลึกต่อไป นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านร่างกาย ปัญญา และจิตใจ ดังนั้นหนทางหนึ่งในการแก้ปัญหาสำหรับผู้ปกครองในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 คือ การใช้โปรแกรมออนไลน์เกี่ยวกับกิจกรรมและเพิ่มการสื่อสารที่ดีกับบุตรหลาน (Duran & Ömeroğlu, 2022, pp. 22-23) ทั้งนี้การทำกิจกรรมศิลปะเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ความรู้สึก และฝึกประสาทสัมผัสในด้านต่าง ๆ ร่วมกับผู้ปกครองได้มากขึ้น เนื่องจากศิลปะเครื่องมือที่ช่วยฝึกประสาทสัมผัสในด้านต่าง ๆ และเป็นกิจกรรมที่สื่อสารระหว่างกันได้โดยไม่ต้องเน้นการใช้คำพูด เพราะเด็กเล็กจะยังไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูดได้ดี นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังได้เรียนรู้อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และความสามารถด้านการใช้ประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ ของเด็กได้ง่ายและชัดเจนขึ้นด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถช่วยบรรเทาปัญหาพฤติกรรมการเข้าสังคม และการปรับตัวในโรงเรียน จากการต้องอยู่บ้านในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ จึงควรมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว ความต้องการของผู้ปกครอง พัฒนาการทางด้านศิลปะ และความต้องการในการเล่นไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กปฐมวัยและผู้ปกครองต่อไป การสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองจึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก แนวทางหนึ่งในการออกแบบชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อตอบสนองและเสริมสร้างพัฒนาการและความสัมพันธ์ดังกล่าว คือ การจัดทำชุดกิจกรรมศิลปะในรูปแบบของการจัดส่งถึงบ้าน เพื่อลดความเสี่ยงจากการพบปะในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่าง ๆ เช่น โควิด-19 รวมทั้งเพื่อเพิ่มความตื่นตัวและช่วยกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยมีความสนใจที่จะทำกิจกรรมศิลปะ โดยใช้หลักการการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างเด็กปฐมวัยและผู้ปกครอง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งใช้ศิลปะแทนการใช้ภาษาเพื่อให้เด็กสื่อสารเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของตนเอง มีการออกแบบกิจกรรมศิลปะในรูปแบบของการเล่นตามหัวข้อเรื่อง โดยสอดแทรกการพูดคุยและการถามคำถามในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวผ่านการสื่อสารและการทำกิจกรรมร่วมกัน

6. รายการอ้างอิง

- กนกวรรณ แก่นนาคำ และปิยะนันท์ หิรัณย์โชทร. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสูงอายุเพื่อส่งเสริมความเข้าใจผู้อื่นในเด็กปฐมวัย. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน*, 10(2), 1-11.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน: 3-5 ขวบ*. กรุงเทพมหานคร: โชติสุขการพิมพ์.
- จักรพงษ์ สุวรรณรัมย์. (2553). อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการสอนของครูผู้สอน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 20(3), 79-92.
- ชนิสรา ใจชัยภูมิ. (2558). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยและความพึงพอใจของผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมการเล่นทานประกอบการวาดภาพ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ชนิสรา ใจชัยภูมิ. (2560). การพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของผู้ปกครอง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เขตจังหวัดเลย. *วารสารวิจัย มสส สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 13(2), 185-206.
- ชิตกมล สังข์ทอง, อิสราภา ชื่นสุวรรณ, จุไรรัตน์ กีบ่าง และพนิดา ศิริอำพันธุ์กุล. (2561). สถานการณ์ปัญหาภาวะสุขภาพ พัฒนาการ และพื้นฐานอารมณ์ของเด็กปฐมวัย. ม.ป.ท.
- ณชนก หล่อสมบูรณ์ และอภิชาติ พลประเสริฐ. (2563). ศิลปะเพื่อจุดประกายการเรียนรู้ของเด็ก. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 24(1), 97-108.
- ธิดา พิทักษ์สินสุข. (2563, 25 พฤษภาคม). บทบาทพ่อแม่เมื่อลูกต้องเรียนที่บ้าน. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2566 จาก [https://www.thaihealth.or.th/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%9E%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%81%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A5%E0%B8%B9%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%AD/](https://www.thaihealth.or.th/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%9E%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%81%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A5%E0%B8%B9%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%AD/น้ำฝน ทาทอง)
- น้ำฝน ทาทอง. (2563). การจัดกิจกรรมศิลปะจากต้นไม้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 14(3), 49-60.
- ประวิษฐา แข่งขัน, ชนิสรา ใจชัยภูมิ และเสาวภา เครือวัง. (2558). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- มนัสกร แยมเกตุ, ทรวงุฒิ เอกภูมิวงศา และสมชาย เซะวิเศษ. (2563). การออกแบบชุดของเล่นเสมือนจริงเพื่อส่งเสริมจินตนาการสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*, 7(1), 34-45.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.). *แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัย 3-6 ปี สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง*. ม.ป.ท.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564, 7 มิถุนายน). *การพัฒนาเด็กปฐมวัยกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.thaihealth.or.th/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%81%E0%B8%9B%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%A2-%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%81/>
- สุภาภรณ์ ปั่นกล้า. (2558). ผลการใช้กิจกรรมศิลปะเชิงพหุปัญญาตามแนวคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ที่ส่งเสริมความสุขและทักษะทางศิลปะในเด็กปฐมวัย. *วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 8(2), 1513-1527.
- สุรสา จันทนา และปรารณา กุศลโกลม. (2565). การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(3), 155-164.
- วีไล กระจับเงิน. (2561). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยการปั้นนูนต่ำเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 2(6), 171-180.
- วีระศักดิ์ ชลไชยะ. (2563, 25 พฤษภาคม). บทบาทพ่อแม่เมื่อลูกต้องเรียนที่บ้าน. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.thaihealth.or.th/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%9E%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%81%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A5%E0%B8%B9%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%AD-2/>
- Armstrong, V. G., & Ross, J. (2021). Art boxes supporting parents and infants to share creative interactions at home: An art-based response to improve well-being during COVID-19 restrictions. *Public Health*, 193(2021), 109-112.
- Armstrong, V. G., & Ross, J. (2022). The experiences of parents and infants using a home-based art intervention aimed at improving wellbeing and connectedness in their relationship. *Frontiers in Psychology*, 13, 732562. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.732562>

- Artzt, A. F., & Newman, C. M. (1990). Implementing the standards: Cooperative learning. *Mathematics Teacher*, 83(6), 448-452.
- Brand, S. T., Marchand, J., Lilly, E., & Child, M. (2014). Home-school literacy bags for twenty-first century preschoolers. *Early Childhood Education Journal*, 42(3), 163-170.
- Choi, M., Tessler, H., & Kao, G. (2020). Arts and crafts as an educational strategy and coping mechanism for Republic of Korea and United States parents during the COVID-19 pandemic. *International Review of Education*, 66, 715-735. <https://doi.org/10.1007/s11159-020-09865-8>
- Duran, A., & Ömeroğlu, E. (2022). How parents spent time at home with their preschool-aged children during the COVID-19 pandemic of 2020. *Journal of Early Childhood Research*, 20(1), 13-26.
- Preira, J. (2017). *Indoor nature-based art activities: The themes students discuss while creating nature-based art* (Master's thesis). Prescott College, Arizona, United States. Retrieved May 5, 2023, from <https://www.proquest.com/docview/1906273362>
- Temiz, Z., & Semiz, G. K. (2018). Combining art activities and nature in pre-school education. *Journal of Early Childhood Studies*, 2(3), 556-570